

Forum Standaardisatie

Position paper Forum Standaardisatie t.b.v. rondetafelgesprek Nederlandse Digitaliseringsstrategie

Tweede Kamer | Vaste commissie voor Digitale Zaken | 24 september 2025

20 jaar open standaarden beleid heeft er bij de digitale overheid voor gezorgd dat overheden en (semi)publieke instellingen beter digitaal kunnen samenwerken. Hierdoor is de digitale communicatie tussen overheidsorganisaties onderling, en met burgers en bedrijven, betrouwbaarder, veiliger en efficiënter is geworden.

Doordat open standaarden voor iedereen vrij bruikbaar zijn, helpen zij leveranciers-onafhankelijkheid te bevorderen en daardoor digitale autonomie te versterken. Overheden kunnen zo makkelijker naar een andere cloudprovider of hun eigen overheidscloud overstappen en dan de eigen data mee te nemen (de zogeheten exit-strategie). Tot slot bestrijden open standaarden voor informatieveiligheid onder andere *phishing*, *fake-news* en *ransomwareaanvallen* via websites en e-mail, en maken zij vertrouwelijke communicatie met de overheid mogelijk. Hierdoor voorkomen zij dat gegevens van burgers en bedrijven gevaar lopen.

Forum Standaardisatie adviseert bijna 20 jaar de publieke sector over standaardisatie en open ICT-standaarden. **Zo draagt het Forum bij aan het open standaarden beleid en daarmee aan het realiseren van een betrouwbare, veilige en efficiënte overheid.**

De eerdere gestage groei van de adoptie van open standaarden vlakt de laatste jaren echter af. Het wettelijk verplichten van (een deel van de) standaarden aan overheidsorganisaties heeft nog onvoldoende effect gehad om achterblijvers over de streep te trekken. Ook leidt het verplichten van open standaarden aan overheden volgens het 'Pas toe of leg uit'-regime niet voldoende tot de noodzakelijk geachte groei van adoptie van standaarden. En dat geldt ook voor de gemaakte interbestuurlijke afspraken om het gebruik van een aantal moderne informatieveiligheidsstandaarden te versnellen (streefbeeldafspraken).

Drie maatregelen voor bevorderen van adoptie van open standaarden

Het afvlakken van de groei van de adoptie van open standaarden is onaanvaardbaar, zeker in een tijd van toenemende digitalisering met alle gevolgen van dien op het gebied van digitale weerbaarheid en digitale autonomie. Kortom, de vrijblijvendheid moet eraf. Het Forum Standaardisatie adviseert daarom drie maatregelen, als onderdeel van de versterkte aanpak op het afspreken, invoeren en handhaven van (digitale) standaarden uit de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS):

1. inregelen en inrichten van toezicht op de wettelijk verplichte standaarden. En daarna de overige informatieveiligheidsstandaarden uit het huidige 'Pas toe of leg uit'-regime aan overheidsorganisaties wettelijk verplichten;
2. inregelen van capaciteit/deskundigheid voor ondersteunen van adoptie van standaarden;
3. vóóraf toetsen van ICT-aanbestedingen, zodat de goede standaarden worden uitgevraagd in ICT-aanbestedingen.

Hieronder worden de drie maatregelen nader uitgewerkt:

1. Inregelen van toezicht op de wettelijk verplichte standaarden

- a) Regel en effectueer het formele overheidsbrede toezicht op deze wettelijk verplichte standaarden.

- b) Verplicht via wetgeving de overige informatieveiligheidsstandaarden uit het huidige 'Pas toe of leg uit'-regime aan overheidsorganisaties, aanvullend op de al bestaande wettelijke verplichting van de Informatieveiligheidsstandaarden (HTTPS & HSTS) en de Digitoegankelijkheid standaard (WCAG). Het gaat om informatieveiligheidsstandaarden tegen *phishing* (via websites en e-mail) en voor vertrouwelijke digitale communicatie met de overheid.

2. Inregelen van deskundigheid voor ondersteunen van adoptie van standaarden

Richt een Implementatieteam in dat overheidsorganisaties helpt met capaciteit en/of expertise om standaarden in te voeren. Een deel van de overheidsorganisaties geeft aan dat het hen aan deze capaciteit en/of de expertise ontbreekt. Hierdoor blijft de adoptie van deze standaarden achter. Een dergelijk Implementatieteam is het meest effectief, als het zijn hulp proactief aan de gehele overheid aanbiedt en zo adoptie van de standaarden aanjaagt.

3. Vóóraf toetsen van ICT-aanbestedingen

Verbeter op kortere termijn de adoptieresultaten door het Forum Standaardisatie vóóraf te laten adviseren over de uitvraag van standaarden in specifieke ICT-aanbestedingen, in plaats van alleen achteraf, zoals nu gebeurt in de jaarlijkse Monitor Open Standaarden van het Forum Standaardisatie.

Met open standaarden meer digitale autonomie en meer digitale weerbaarheid

Tot slot onderschrijft het Forum Standaardisatie dat het zwaar(der) meewegen van digitale autonomie bijdraagt aan de digitale weerbaarheid van Nederland. Een belangrijke rol is hier weggelegd voor open standaarden. Zo adviseert het Forum om in de aanbesteding van ICT-diensten, zoals clouddiensten, die open standaarden op te nemen die helpen om systemen van verschillende leveranciers te laten samenwerken, en desgewenst - met behoud van data - van cloudleverancier te switchen. Dit maakt het ook mogelijk voor overheidsorganisaties om desgewenst naar een eigen overheidscloud te migreren.

Open standaarden helpen zo om een ecosysteem te laten ontstaan met meerdere aanbieders. **Dit verkleint de monocultuur, verhoogt de weerbaarheid en voorkomt incidenten met grootschalige impact op een hele samenleving**, zoals bij incidenten met een storing bij één partij die een overgroot deel van de markt bedient. Dit helpt ook bij de onderhandelingspositie van de overheid bij marktpartijen, en het draagt bij aan het ontstaan van een marktaanbod dat voldoet aan onze publieke waarden.

Met deze punten is het Forum Standaardisatie in lijn met het advies van de Vaste Kamercommissie van Digitale zaken ([Ons Digitaal Fundament](#), inclusief de [reactie van het Forum](#) daarop) en het [advies van de ICT-leveranciers verenigd in NL Digital](#).

Het Forum Standaardisatie is een gereede partij voor het nader vormgeven van een versterking van het gebruik van standaarden bij overheden. Het Forum Standaardisatie en zijn bureau helpen graag bij de inrichting ervan.

Dit is het Forum Standaardisatie

Het Forum Standaardisatie is een adviescommissie met deskundigen uit diverse overheidsorganisaties, het bedrijfsleven en de wetenschap. Het Forum adviseert de publieke sector over standaardisatie en open ICT-standaarden. Daarnaast helpt het Forum overheidsorganisaties om verplichte standaarden toe te passen. Het gebruik van open standaarden maakt samenwerking en gegevensuitwisseling over organisatiegrenzen heen gemakkelijker en veiliger. Ook maakt het de overheid minder afhankelijk van bedrijven die ICT-voorzieningen en infrastructuur leveren.